Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.
Birourile de anunciurĭ:
Brașovŭ, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30.
Inserate mai primescŭ în Viena R. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Dannenberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube; în Hamburg: A. Steiner.
Prețulŭ insertiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.
Pentru România și străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Brasovŭ
a administrațiune, piața mare, Târgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtŭ abonamentele câtŭ și insertiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 234. Brașovŭ, Vinerĭ, 22 Octomvre (3 Noemvre) 1893.

Adresa Ungurilorŭ clușienĭ.

Brașovŭ, 21 Octomvre v.

Clușienii ungurĭ n'au putută să se stăpânéscă și și-au vĕrsatŭ veninulŭ, ce fierbe în ei în contra conlocuitorilorŭ românĭ, într'o adresă către dietă, care fù primită „cu mare însuflețire“ de congregațiunea din urmă a comitatului Coșocnei.

Adresa, propusă de faimosulŭ romanofagŭ Nicolae Bartha, este unŭ capŭ de operă de ură și de intoleranță națională, ea conține oglinda curată a sentimentelorŭ, ce le nutrescŭ politicii ungurĭ din Ardealŭ față cu celŭ mai numĕrosŭ poporŭ alŭ acestei țĕrĭ.

Rĕposatulŭ conte Iuliu Andrassy fiindŭ întrebatŭ odată din partea unui bărbatŭ de statŭ românŭ, de ce Ungurii nu facŭ nimicŭ spre a împăca pe Românii din Transilvania, a rĕspunsŭ, că Ungurii din Ardealŭ suntŭ aceia, carĭ se opunŭ mai tare orĭ-cărei înțelegerĭ cu Românii.

Ei bine, adresa ce a votat'o congregațiunea din Clușiu este celŭ mai viu documentŭ pentru adevĕrulŭ acestei afirmărĭ. Intr'însa Ungurii ardelenĭ și-au datŭ arama pe față într'unŭ modŭ neîndoiosŭ și au datŭ să se cunóscă *urbi et orbi*, că ei, décă ar pută, ar sórbe pe Românĭ într'o lingură de apă.

Spiritulŭ infernalŭ, ce a condusŭ pe autorii legilorŭ aprobate și compilate înainte cu două sute de anĭ, într'unŭ timpŭ când Românulŭ era iobagiu și nu era consideratŭ ca omŭ, și când lumea și țéra era a domnilorŭ feudalĭ, este nimicŭ séu, cum ar dice Neamțulŭ, „suvixŭ“, pe lângă spiritulŭ, ce rĕsuflă din propunerile cuprinse în adresa Clușenilorŭ, făcută și votată în anulŭ Domnului o miiă optŭ sute nouedecĭ și trei, o sută de anĭ după proclamarea drepturilorŭ omului de către marea revoluțiă francesă.

Ceea ce, precum vĕdurămŭ, a propusŭ Sĕcuiulŭ Bartha în aplausele nesfĕrșite ale vrednicilorŭ representanțĭ ai „culturei maghiare“ în Ardealŭ, este celŭ mai viu și elocuentŭ comentarŭ la tóte nedreptățirile și asupririle, ce le îndură poporulŭ nostru românescŭ sub vitrega stăpânire ungurésca.

Propunerile Clușienilorŭ au meritulŭ netăgăduitŭ, că descoperŭ înaintea lumei în tótă uriciunea ei buba cea scârbósă, de care sufere organismulŭ statului ungurescŭ, descoperŭ adevĕratele scopurĭ și tendințe, ce le urmăresce șovinismulŭ turbatŭ alŭ rassei domnitóre față cu Românii și cu celelalte naționalitățĭ nemaghiare, au, c'unŭ cuvêntŭ, meritulŭ de-a face sincera mărturisire, că ne urăscŭ și voiescŭ să ne nimicéscă.

Eată cu puține cuvinte, ce cerŭ Clușienii: să se desființeze libertatea pressei pentru naționalitățĭ; să se înăspréscă și legea penală față cu ele prin votarea unui paragrafŭ, după care să se pedepséscă agitațiunea și atuncĭ, când nu se face o provocare directă la comiterea unui delictŭ séu crime; dispozițiile legii de naționalitate, carĭ mai lasă o umbră de îndreptățire naționalitățilorŭ să fiă șterse; caracterulŭ național alŭ bisericelorŭ române să fiă nimicitŭ prin lege; să fiă înăsprite tóte dispozițiunile privitóre la esaminarea scolarilorŭ și a învĕțătorilorŭ în sensŭ maghiarŭ; legea electorală să fiă restrinsă, stabilindu-se ca numai acea să pótă fi alegĕtorĭ, carĭ sciu scrie și ceti ungaresce, apoi să se esercite unŭ controlŭ asupra băncilorŭ române în modŭ absolutistŭ și alte mai multe mĕsurĭ mĕrunte menite a completa opera reacționară a ingeniului sĕcuiescŭ.

Nu ne concede adĭ spațiulŭ să întrămŭ în analisa acestorŭ obermațiunĭ ale unorŭ creerĭ atacațĭ în gradulŭ celŭ mai mare de virusulŭ urei și alŭ fanatismului de rassă. Dér óre mai au lipsă de comentarŭ propozițiunile Clușienilorŭ, carĭ suntŭ atâtŭ de monstruóse, încâtŭ întîmpină „critica cinstită“ și binevoitóre nu numai a diarelorŭ guvernamentale, dér chiar și a unorŭ diare oposițiunale unguresci?

Se înțelege, că acésta critică li-se face din partea amintitelorŭ diare unguresci numai din punctŭ de vedere alŭ oportunității politice, căcĭ, dice „P. Lloyd„ „joculŭ ce'lŭ jócă Clușienii ungurĭ, în casŭ când mĕsurile propuse de ei *n'ar fi fericitŭ alese*, ar pută compromite consolidarea statului ungarŭ în modŭ fatalŭ“.

Nu e vorba dér de scopŭ, căcĭ în privința lui suntŭ cu toții înțeleșĭ, ci numai de practicabilitatea mijlócelorŭ propuse, din punctŭ de vedere alŭ oportunității politice.

Pe noi însĕ ne privesce mai puținŭ cum își împartŭ Ungurii rolurile între ei. Ne este destulŭ să cunóscemŭ scopulŭ lorŭ, clarŭ și limpede mărturisitŭ de ei înșișĭ, și în privința acésta adresa Clușienilorŭ ne dă unŭ adausŭ fórte prețiosŭ la multele documente, ce le-amŭ adunatŭ în cursulŭ anilorŭ de asuprire și de nedreptățire.

De aceea îi vomŭ da importanța cuvenită și-o vomŭ publica în întregulŭ ei, ca să védă și urmașii noștri, în timpurĭ mai fericite, până unde a putută s'ajungă patima sĕlbatică a unui poporŭ amăgitŭ de nisce conducĕtorĭ egoiștĭ și cu inima împietrită și să se înspăimênte de atâta lipsă de umanitate la purtătorii „culturii maghiare“ din Ardealŭ în secululŭ poreclitŭ alŭ libertății.

CRONICA POLITICA.

— 21 Octomvre.

Telegrama împĕratului **Alexandru II** către președintele **Carnot** este salutată de tóte foile francese, ca unŭ evenimentŭ estra-ordinarŭ. „*Figaro*“ dice: „Alianța francesă rusésca esistă, orĭ-ce formă diplomatică ar avé documentulŭ, ce o sancționéză.“ — „*Debats*“ scrie: „Depeșa împĕratului Alexandru spune totŭ, ce e de lipsă, spre a face o nouă bucuriă Franciei și a liniști Europa.“ — „*Estafette*“ dice: „Lucru de căpeteniă, că mergemŭ mână în mână (cu Rușii) și că lumea scie acésta.“ — „*Paix*“ numesce depeșa împĕrătéscă „o proclamațiă însuflețită a puternicului domnitorŭ alŭ colosalului imperiu.“ — „*Petit Journal*“ încheiă unŭ articolŭ cu cuvintele: „Ne încredemŭ în înțelepciunea Țarului, cum Țarulŭ se încrede adĭ în înțelepciunea nóstră.“

*

Interesantŭ este, că diarele rusescĭ laudă atitudinea pressei englese, care ia în seriosŭ **frățietatea ruso-francesă**, și admitŭ, că ea oferă o garanțiă pentru susținerea păcei. Cercurile politice în Londra, dice „Novoje Vremja“, se apropiă totŭ mai multŭ de alianța cu Rusia. Constatândŭ acestea, „Narodny Listy“ din Praga dice: „Anglia e practică, ea pricepe ce va să dică înfrățirea ruso-francesă și nu vré să lipséscă de-acolo unde se tractézà de aceea, că cine va fi moștenitorulŭ comerciului avantagiosŭ, ce în Rusia l'a avutŭ până acum Germania în mână. Germania va pierde îndoitŭ: va pierde întâi prin rĕsboiulŭ economicŭ nedreptŭ și nepreugetatŭ, ce lŭ pórtă cu Rusia, și perde a doua-óră, ceea ce deja e pierdută, votulŭ decisivŭ asupra păcei și alŭ rĕsboiului, pe care încă ilŭ avea în mâna sa, când era Bismarck la cârma.“

Pentru „Kolozsvár“.

Dela unŭ tînĕrŭ ardelénŭ din Bucurescĭ.

II

„*Rĕmânêndŭ bunĭ Românĭ* să respectămŭ legile și să fimŭ fidelĭ corónei maghiare“.

Să rĕmânemŭ bunĭ Românĭ? Adecă cum? Cum voițĭ *voi*, séu *noi?*

Décă ne cerețĭ să fimŭ Românĭ, cum *voițĭ voi*, atuncĭ ar trebui, ca într'o nópte să se stânga totŭ ce e românŭ și diminéța să renască érășĭ toțĭ, nu prin botezulŭ apei, ci al sângelui, și cu toții, purtândŭ pintenĭ — să cânte cu o gură și o inimă: Minden ember legyen ember és magyár.

Dér, magna petis Phaëton! Decĭ vomŭ rĕmâné Românĭ *cum voimŭ noi*, și în casulŭ acesta vețĭ ave să aplicațĭ programulŭ Românilorŭ dela 48 și 81 în tóte punctele sale; vețĭ lăsa, ca „ideia de statŭ maghiarŭ“

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

Rĕsbunare.

De *Catulle Mendes.*

Pe buzele muribundului nu veniră decâtŭ câteva cuvinte întrerupte de hârcâelĭ:

— „Tu eștĭ.... dragă nevastă.... tu eștĭ.... care stai înaintea mea“.

— „Da, amice“, rĕspunse femeia!

Bolnavulŭ se întórse cu mare greutate în așternutulŭ sĕu. Ast-felŭ putea să-șĭ vadă mai bine femeia în odaia, care din ordinulŭ medicului trebuia să fiă întunecată. Vis-a-vis de patŭ ardea o lampă de nópte c'o lumină așa de slabă. Intunecéla acésta era dóră pentru-ca să obicinuéscă pe bolnavŭ cu întunecimea din criptă. Tinĕra femeiă sta lângă patulŭ bolnavului, în fustă albă; ea era fórte frumósă — și mâne, décă va îmbrăca haină de doliu, va fi și mai frumósă. In buclele ei se esprima acea neînsemnată disordine, în ochii ei umedĭ și în purtarea ei seriósă se manifesta acelŭ doliu tristŭ, care, după judecata femeilorŭ, e de ajunsŭ, ca să convingă și pe celŭ mai scrupulosŭ omŭ despre durerea ei.

Muribundulŭ își întinse mâna lungă și uscată după mica mână a neveste-si, îi atinse inelulŭ și apoi continuă cu voce tremurătóre:

— „Mediculŭ îmĭ cunósce curagiulŭ... mi-a spusŭ adevĕrulŭ.... voiu murì numai decâtŭ“.

— „Dér, prietine!“

— „E gata.... cu mine“.

— „Nu, nu!“

Femeia plângea destulŭ de tare. Pe buzele bolnavului tremura acelŭ felŭ de disprețŭ, ce lŭ provócă actorulŭ, care nu e stăpânŭ pe rolulŭ sĕu, care-șĭ jócă rolulŭ după șablonŭ.

— „Da, e gata cu mine.... Te-am chiămatŭ, fiind-că am să mai vorbescŭ ceva cu tine“.

Deși glasulŭ bolnavului abia se putea audi, totușĭ elŭ esprima fiă-care cuvêntŭ cu aplombŭ. De-odată însĕ cu voce tare și dintr'o resuflare, póte cea din urmă, dise:

— „Ițĭ revocŭ în memoriă tóte pĕcatele tale, ca să-mĭ rĕsbunŭ asupră-țĭ cu rĕsbunare teribilă“.

Femeia se cutremură. Adese orĭ în degetele muribundului se află putere supraomenéscă. Apucă tare haina femeii, așa că era pe-aci să i-o rupă.

— „Dumnedeulŭ meu, ce ai?“ strigă femeia înspăimântată și se smulse din mânile barbatului.

Muribundulŭ o apucă din nou, o atrase la sine și o silì, să șédă pe marginea patului, unde apoi o ținù prinsă. Muribundulŭ apoi continuă cu accentŭ curatŭ:

— „In castelulŭ Ors-les-Rose, la mamăta, când eramŭ logodițĭ, în mânia vêrstei tale de 17 anĭ, te jucai ca o copilă mică. Cândŭ din întêmplare am pășitŭ în salonŭ ai fugitŭ și ai dusŭ cu tine păpușa. Cândŭ v'a muritŭ pisica, ai plânsŭ diua întregă. Priviai cu ochii tĕi vinețĭ la coliviă și erai așa de nevinovată, încâtŭ nicĭ atuncĭ nu ț'ai luatŭ privirea de pe coliviă, când păsĕrile se drăgostiau. Odată mi-ai disŭ: Intr'adevĕrŭ e lucru de glumă a te mărita. Mi-ar plăcé mai bine să mĕ măritŭ după frate-meu, care acum e de 8 anĭ“. Deja îmĭ făceam imputărĭ, că în acéstă epocă de desĕvêrșită nevinovațiă a unei fete curate, ca unŭ îngerŭ, voiam s'o i-au de soțiă“.

Femeia devenì mai liniștită. Bărbatulŭ sĕu de sigurŭ aiura. Dér acum înainte de mórtea lui voia să-i reamintéscă încăodată fericirea tinereții sale.

— „Intr'adevĕrŭ, scumpulŭ meu“, dise ea, „nu mĭ imputa acésta. Se póte, că a fostŭ ridicolă purtarea mea din copilăriă, dér n'a fostŭ greșéla mea. In claustru crescerea este fórte rigorósă. Nu este iertatŭ să citescĭ nicĭ chiar cărțile cele mai nevinovate, ér în cântările, ce ți-se dă voiă să le cânțĭ, cuvêntulŭ „amorŭ“ e înlocuitŭ cu „virtute“.

Muribundulŭ continuă:

— „Deja dela începutŭ sciam, că mințescĭ, și încă mințiai așa de rĕu, încâtŭ nicĭ pe unŭ momentŭ nu m'am lăsatŭ a fi sedusŭ de prefacerile tale. Fii atentă bine: nicĭ măcarŭ pe unŭ momentŭ. Intr'a-